

*Муниципальное автономное общеобразовательное учреждение базовая
средняя общеобразовательная школа № 7 им. А.С. Пушкина с углубленным
изучением английского языка*

Гом урок

***Адаймаг æмææрдзы удхæстæгдзинад Коцойты Арсены
радзыд «Хъусой» -ы .***

Кæронбæттæны урок.

***Ирон æвзаг æмæ
литературæйы
ахуыргæнæг
Хъалабекты А.А.***

Дзæуджыхъæу

Урочы темæ: *Адæймаг æмææрдзы удхæстæгдзинад Коцойты Арсены радзыд «Хъусой» - ы..*

Кæронбæттæны урок.

Нысан:1. Бамбарын кæнын хуымæтæг æвзагæй сывæллæттæн радзырды арф, философон хъуыды-цардмæ. Сæвзæрын кæнын скъоладзауты зæрдæты тæригъæд, уарзондзинад удгоймагмæ. Хъомыладон куыст бакæнын.

2. Аив, раст, æмбаргæ кæсыны руаджы сбæрæг кæнын радзырды сæйраг хъуыды. 3. Ныхасы рæзтыл куыст.

Цæстуынгææрмæг : нывтæ , чиныг, фæйнæг, интерактивон фæйнæг, аудиоæрмæг.

Урочы эпиграф : « Мы в ответе за тех, кого приручили...»

(Антуан де Сент – Экзюпери)

« Алчи дæр цæрынæн райгуыры»

(Агънаты Гæстæн)

Урочы цыд.

I. Бацæттæгæнæн рæстæг.

Ахуыргæнæг. Уæ бон хорз. - (Æгас цу)

- Хъусут, дзæнгæрæг цæгъды, цымæ нын афтæ зæгъы: «Уæ урок тагъддæр райдайут». Сæххæст ын кæнæм йæ фæндон?

- О!

- Хорз, уæдæ! Райдайæм! - Сывæллæттæ, абон нæм уаздджытæ кæй уыдзæн, уый зыдтат. Æвæцæгæн, уæ хæдзæрттæй хъæлдзæгæй рацыдыстут?

- О, хъæлдзæгæй!

- Скъоламæ дæр хъæлдзæгæй æрбацыдыстут? Уæдæ уæд кæрæдзимæ дæр, нæ уазджытæм дæр æмæ æгас дунемæ дæр бахудæм, цæмæй нæ куыст хъæлдзæгдæрæй, рæсугъддæрæй æмæ рæвдздæрæй ацæуа.

II. Дард Японы æвæрд æрцыд цыртдæвæн, уый хуымæтæджы нæу, æвæрд уыд куыдзæн. Райсомæй цу йæ хицауы ахизын кодта куыстмæ, изæр та – уад йæ размæ. Афтæ цалдæр азы. Бирæ цаутæ ис, царды мидæг куыдз адæймагæн куыд æххуыс кæны.

- Зæгъут масывæллæттæ кæй койкæндзыстæмабоннæурочы...

III. Хæдзармæ куыстсбæрæгкæнæм.

-Хæдзармæкуыстуынлæвæрдуйд:

цырадзырдимæбазонгæстæмаивбакæсынамæрадзырдыуæмзæрдæмæхъаргæдæ
рцыбынæттæфæкаст, уыдонмæнывтæсаразын

- Фæйнæгылуæкуыстытæ.

- Чирайдайдзæндзурын ?(дзурынц 2-3сыв.)

- Уæныхасхъуамæрайдайаахæмныхæстæй .

*** Ацы ныв у** (Коцойты Арсены радзырдмæгæсгæ)

*** Ам æвдыстцæуы...**(сæкуыстылдзурынц)

- Сабитæ , тынгрæсугъднывтæбацæттæкодтат.

- Ныв куы кодтат, уæд цин кодтат æви æнкъард?

Экраны ис нывтæ. - Мæнмæдæриснывтæ.

Ракæсутмафæйнæгмææмазæгъутацынывтæбастстынæрадзырдимæ (- 0)

1. Радзырд «Хъусой» бакастысут хæдзары хибарæй, ныр къласы уыцы
нывтæм гæсгæрадзурæм йæ мидис.

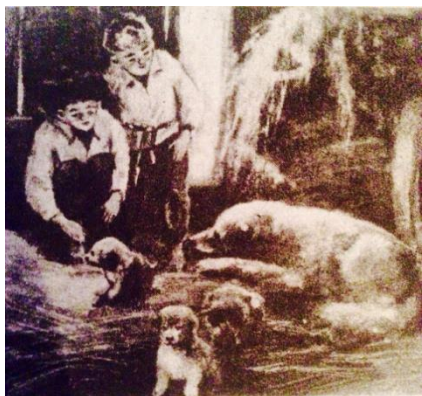
«Лæппуæ къæбыламæ зылдысты, æхсырæй йæ хастой, хъазыдысты йемæ».

«Хъусой йæ дæндæгтæ фæсагъта сывæллоны дарæсы чъылдымырдыгæй æмæ
йæ хæр-хæргæнгæ радафта къулырдæм».

«Бамбæрста лæппу хъуыддаг, куыдзы хуыссæнмæ нал бахæццæ, фæлæ фæстæмæ фездæхти æмæ йæ мадмæ дзуры: «Нана, нана, Хъусойæн къæбылатæ ис».

«Кæсы Хъусой лæппутæм дæрæмæ йæ къæдзил тилы, цин сыл кæны: адон сты йæ хæлæрттæ, йæ хъазаг æмбæлттæ. Уый афтææмбары хъуыддаг, æмæ къæбылатæ, йæхицæн куыд уарзон сты, хъуамæ лæппутæн дæр афтæ уарзон уой».

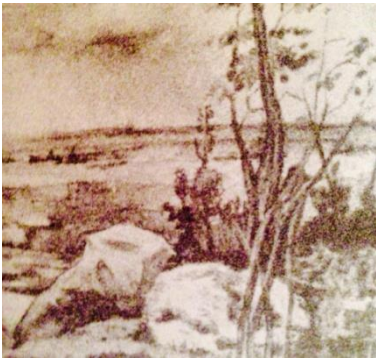
«Уалынмæ дыууæ лæппуы раз, къæдзил тилгæйæ, Хъусой- къæбыла йæ дзыхы, малаг хъис- хъист кæны».

«Гаппойы зæрдыл лæууыди йæ ныййарджыты фæдзæхст, æмæ бараст ис къабыламæ. Сослан рустыл цæстысыгты фад куы ауыдта, Хъусой йæм куы бакасти анкъард æмæ дисгæнгæ цæстытæй, уæд Гаппойæн дæр йæ зæрдææрбауынгæг ис, фæлæ гæнæн нæй,- дард фæхаста йæ къух æмæ фехста къæбылайы Терчы астæумæ».

«Бавнæлдта Госæма мард къæбыламæ, дзæмбыйы бынæй йæ раласынмæ хъавыди, фæлæ куыдз афтæ мæсты ныуынæргъыдта, æмæ ус иуварс аппæрста йæхи. Уæд Хъусой мард къæбылайы йæ дзыхы фелвæста æмæкæрты быруйы сæрты агæпп кодта».

«Куыдз фæлдæхт уыди рахис фарсыл, раззаг галиу къахы дзæмбы æвæрд уыди мард къæбылайыл».

IV. Физминуткæ.

Нывтææмбырдкæнынц

V. Беседæ (фæрстытæм гæсгæ).

-Ауылæфыдæстæмнырдарддæркусæм.

-Ныраныхаскæнæм . Цæмæйскъоладзаутæсæхъуыдытæ,

сæтыхджынæнкъарæнтææргомæйзæгъой, уыйтыххæйаразын **беседæ:**

1. Цымæлæппутыныййарджытæрастуыдысты, къæбылатыкæйаппарынкодтой, уымæй?

Ма дæмæфыдыуынаффæцæрæгойтæнуыдикарзтæрхон. Уыдондыдæрцæрынфæндыæмæсынаразынхъæуыфадæттæ.

ХъусойГосæмайæнфервæзынкодтайæсабийы,

фæлæйынуыййæхорздзинадницæмæрдардта, гадзрахатæйылрацыди.

АдæймæджыфыдзинадæйдæрдфæлыгъдиХъусойæмæйæхъæбултыфæстæфырзæрдæрыстæймарди.

2. Цæмæн ма баппæрста Гапподы ккагхатт, ма дудуæлдай æцыхъæбулы фервæзы нкодта, уый?
3. Сымах та куыд бакодта иккат Гаппойы бынаты?
4. Зæгъут, уацмысы архайджытæй кæй фарс стут, дыууæ лæппуйы æви ныййарджыты? Цæмæн?

- Госæма ницæмæ рдардта Хъусойы, мады цин, нæ банымадта, стыр зæрдæниз ын кæй кæны, уый. Фесæфта Госæма къæбылаты. Сафын та сæ фæкодта æнæтæригъæд, сыгъдæгзæрдæ лæппутæн. Госæма Хъусойы къæбылаты доны баппарын кодта, уымæн æмæйын ницы пайда сты, сæ мад ын йæхæдæг æгъгъæд у. Ам Арсен æвæры ахæм хъуыды: адæймагмæ, цардмæ пайдайы цæстæй кæсын нæхъæуы, тæригъæд зонын хъæуы, рæсугъддзинад сафын нæхъæуы.

Ахуыргæнæджы ныхæстæ: - мад æмæ фыды уынаффæцæрæгойтæн уыди карз тæрхон. Уыдоны дæр фæнды цæрын, æмæсын аразын хъæуы фадаттæ. Хъусой Госæмайæн фервæзын кодта йæ сабийы, фæлæ уын уый йæ хорз-дзинад ницæмææрдардта, гадзрахатæй йыл рацыди. Адæймаджы фыддзинадæй дæр фæлыгъди Хъусойæмæ йæ хъæбулты фæстæ фыр зæрдæрыстæй амарди.

5. Таблицæ: Хъусой цавæр у? Сымахмæ куыд кæсы? (Хъусой уæмбаргæ, хъæлдзæг, æнувыд, фыдзæрдæ, хæцаг, тæппуд.)
- 6.

<i>Хъусой</i>
<i>Æмбаргæ - понятливый</i>
<i>Хъæлдзæг - весёлый</i>
<i>Æнувыд - преданный</i>
<i>Уæздан - скромный</i>
<i>Фыдзæрдæ - злой</i>
<i>Ныфсхаст - отважный</i>
<i>Тæппуд - трусливый</i>
<i>Хæцаг - кусачий</i>

7. Кæронбæттон ныхас.

Ницæмææрдардта Госæма Хъусойы - мады цин, нæ банымадта, стыр дæрдæниз ын кæй аразы, нæ йæм бахъардта йæ дзæбæхдзинад. Йæзынаргъ къæбылаты йын Терчы баппарын кодта. Йæ лæппуты æвзæр фæндагыл кæй афтауы, уый дæр ницæмææрдардта. Госæма æрлæууыди гуманизмы ныхмæ. Къæбылаты сæфын та фæкодта сыгъдæгзæрдæ лæппутæн. Сафын кæнны къæбылаты, уымæн æмæ йын ницы пайда сты, сæ мад ын йæхæдæд агъгъæд у. Ам фыссæг авæры арф, философон хъуыды - цардмæ, удгоймагимæ пайдайы

цæстæй кæсын у гуманизмы ныхмæ. Тæригъæд зонын хъæуы, рæсугъддзинад сафын нæ хъæуы.

Байхъусут ма, зындгонд фыссджытæ та куыд зæгъынц:

« Мы в ответе за тех, кого приручили...»

(Антуан де Сент – Экзюпери)

« Алчи дæр цæрынæн райгуыр»

(Агънаты Гæстæн)

Цавæрæмбисæндтæ зонут куыдзыл?

-Хорз куыд лæгæн æмбал у.

- Куыдз зæрдæ зоны.

Къорты куыст. (хъуысы зарæг, цалмæ сабитæ цæттæ кæнынц сæ дзуæппытæ)

- Ныр та къордгай акусæм . Алы къордæн дæр йæ цуры æвæрд ис къонвертæ йæ хæс лæвæрдтимæ.

- Байгом сæкæнут æмæ райдайут кусын.

Дзуæпп.

- Чи у цæттæ?

- Райдайæмнæкуыст.

- Бакæсмадæхæслæвæрд.

1. **Фыццаг къорд.**(кæсы аив скъуыддзаг)

-Аивгъудта æхсæв. Райсомрадджы дыууæ лæппуйы иумæ бауадысты сарамæ. Кæсынц: къæбылатæ рабыр – бабыр кæнынц лыстæныл. Хъусой куы сæ разы алæууы, куы та цуварс ацæуы æмæ уырдыгæй бакæсы йæ къæбылатæм. Кæсы Хъусой лæппутæм дæрæмæ йæ кæдзил тилы, цин сыл кæны: адон сты йæ хæллæрттæ, йæ хъазæг æмбæлттæ. Уый афтææмбары хъуыддаг, æмæ къæбылатæ йæхицæн куыд уарзон сты, хъуамæ лæппутæн дæр афтæ уарзон уой.

Дыккаг къорд.(пъланы хъуыдыйæдтæраствæрынц.)

Пълан:

1. «Лæппутæ къæбыламæ зылдысты, æхсырæй йæ хастой, хъазыдысты йемæ».

2. «Хъусой йæ дæндæгтæ фæсагъта сывæллоны дарæсы, хæр-хæргæнгæ радафта къумырдæм».

3. «Бамбæрста лæппу хъуыддаг æмæ йæ мадмæ дзуры: «Нана, нана Хъусойæн къæбылатæ ис».
4. «Хъусой кæсы лæппутæм, цин съл кæны. Уый афтææмбары хъуыддаг къæбылатæ йæхицæн куыд уарзон сты, хъуамæ уыдонæн дæр афтæ уарзон уой».
5. Сосланы рустыл цæстысыгты фад куы ауыдта . Хъусой йæм бакасти æнкъард æмæ йæ дисгæнгæ цæстытææй, уæд Гаппойæн дæр йæ зæрдææрбауынгæг ис, фæлæ гæнæн нæй,-дæрд фæхаста йæ къух æмæ фехста къæбылаты Терчы астæумæ».
6. «Уæд Хъусой мард къæбылайы йæ дзыхы фелвæста æмæартæ быруйы сæрты агæпп кодта».
7. «Куыдз фæлдæхт уыди рахиз фарсыл раззаг галиу къахы дзæмбы æвæрд уыди мард къæбылайыл».

Æртыккаг къорд .

-Æмбисæндтæ æрымбырд кæн æмæ радзырдæн йæ сæйраг хъуыды зæгъ.

Тексты мидисмæ кæцы æмбисонд хауы.

- **Куыдз зæрдæ зоны.**
- **Хорз куыдз лæгæн æмбал у.**

VIII. Кæронбæттæн. (Кусæм тестытимæ.)

-Бакусæмтестыл.Мæнæфæйнаггылнæтест. Уæ цуры сыфтæ. --Зонут куыд кусын хъæуы уый (-0)

-Алчи дæр йæ хæс лæвæрд бамбæрста . (-0)

Уæдæма райсут уæ сыфтææмæ дзуаппытæ ныффыссут.

- Фестут куыст.

- Нырта сбæрæг кæнæм нæ куыстытæ.

- Уæ куыстытæ бæрæг кæндзыстут уæхæдæг , фæйнаг та уын æххуыс кæндзæн.

Тест:

1. Радзырды автор у:

- а) Коцойты Арсен .**
- æ) Тъехты Амыран.**

2. Радзырды сæргонд у:

- а) Зæрватыкк.**
- æ) Хъусой.**

3. Бинонты мыггаг у:

- а) Сечъинатæ**
- æ) Сугъартæ**

4. Лæппутæй йæ цæссыгтæ кæмæн æрызгъæлдысты:

- а) Сосланæн**
- æ) Гаппойæн**

5. Госæма цын загъта къæбылаты:

- а) доны баппарын**
- æ) сыхæгтæн раттын**

6. Сывæллæттты мады ном:

- а) Фатимæ**
- æ) Госæма**

7. Чи ахаста чыргъæд къæбылатимæ?

- а) Гаппо**
- æ) Сослан**

8. Æмбисæндтæй радзырды хъуыды хуыздæр æвдисы:

- а) Алчидæр цæрынмæ райгуыры**
- æ) Хурæй тыхджындæр ницы ис.**

XI. Уæбоньгтæ байгом кæнутæмæ хæдзармæ куыст фæбæр æгкæнут.

-Нæ радзырд нæ зæрдыл æрлæууын кодтам, йæ мидис йын æрхъуыды кодтам.

1. Радзырд хи ныхæстæй дзурын.

2. Йæ бон кæмæн нæу, уый цæттæ кæны йæ зæрдæмæ цы скъуыдзаг фæцыд уый.

Рефлекси.

-Ууыл нæ урок фæци.

-Хорз бакуыстат.

Сывæллæттæ, алы фарстæн раттут дзуапп.

Мæ куыстæй дæн	Разы дæн □ Нæ дæн □
Урок мæм фæкаст	Цыбыр □ Даргъ □
Урочы æз	Нæ бафæлладтæн □ Бафæлладтæн □
Мæхи æнкъардтон	Хорз □ Æвзæр □
Урочы æрмæг уыд	Æнцон □ Зын □
Нæ урочы хæстæ	Æххæстгонд æрцыдысты □ Æххæстгонд не'рцыдысты □

Пълан:

- «Хъусой йæ дæндæгтæ фæсагъта сывæллоны дарæсы, хæр-хæргæнгæ радафта къумырдæм».
- «Бамбæрста лæппу хъуыддаг æмæ йæ мадмæ дзуры: «Нана, нана Хъусойæн къæбылатæ ис».
- «Лæппутæ къæбыламæ зылдысты, æхсырæй йæ хастой, хъазыдысты йемæ».
- «Хъусой кæсы лæппутæм, цин сыл кæны. Уый афтææмбары хъуыддаг къæбылатæ йæхицæн куыд уарзон сты, хъуамæуыдонæн дæр афтæ уарзон уой».
- «Куыдз фæлдæхт уыди рахиз фарсыл раззаг галиу къахы дзæмбы æвæрд уыди мæрд къæбылайыл».
- «Уæд Хъусой мæрд къæбылайы йæ дзыхы фелвæста æмæартæ быруйы сæрты агæпп кодта».
- «Сосланы рустыл цæстысыгты фад куы ауыдта. Хъусой йæм бакасти æнкъард æмæ йæ дисгæнгæ цæстытæжй, уæд Гаппойæн дæр йæ зæрдææрбауынгæг ис, фæлæ гæнæн нæй, -дæрд фæхаста йæ къух æмæ фехста къæбылаты Терчы астæумæ».

Аив бакæсын.

- Аивгъудта æхсæв. Райсомрадджы дыууæ лæппуйы иумæ бауадысты сарамæ. Кæсынц: къæбылатæ рабыр – бабыр кæнынц лыстæныл. Хъусой куы сæ разы алæууы, куы та иуварс ацæуы æмæ уырдыгæй бакæсы йæ къæбылатæм. Кæсы Хъусой лæппутæм дæр æмæ йæ къæдзил тилы, цин сыл кæны: адон сты йæ хæллæрттæ, йæ хъазæг æмбæлттæ. Уый афтæ æмбары хъуыддаг, æмæ къæбылатæ йæхицæн куыд уарзон сты, хъуамæ лæппутæн дæр афтæ уарзон уой.

Æртыккаг къорд .

*- Æмбисæндтæ æрымбырд кæн æмæ радзырдæн йæ сæйраг хъуыды зæгъ.
Тексты мидисмæ кæцы æмбисонд хауы.*

- *Куыдз зæрдæ зоны.*
- *Хорз куыдз лæггæн æмбал у.*